

Tėvų autoritetas

Naujame straipsnyje apie ugdymą šeimoje pristatomi patarimai ir siūlymai kokiais būdais padėti vaikams naudotis laisve.

2021-02-26

Dievas yra gyvenimo autorius ir Jo gerumas pasireiškia taip pat per Jo autoritetą. Bet koks sukurtas autoritetas dalyvauja jame, o ypač mylinčių tėvų autoritetas.

Žinome, kad tėvų autoriteto „realizavimas“ ne visada yra lengvas

ir reikalauja atsižvelgti į specifines kasdienio gyvenimo sąlygas.

Visi esame susidūrę su tokiu vaikų auklėjimu, kuomet nėra įvedama aiškių elgesio standartų ir gyvenimo taisyklių netgi mažuose reikaluose. Tuomet nėra formuojamas charakteris ir asmuo negauna pasirengimo dorotis su iššūkiais, kurie kils ateityje [1]. Be to žinome, kad ne visada yra lengva rasti pusiausvyrą tarp laisvės ir disciplinos.

Iš tiesų, daugelis tėvų galbūt bijo imtis disciplinos dėl to, kad patys vaikystėje jautė jiems primetamų tam tikrų požiūrių neigiamas pasekmes. Pavyzdžiui, tėvai baiminasi prarasti namų ramybę arba tai, kad vaikai atmes tai, kas jiems yra gera.

Benediktas XVI nurodo kaip išspręsti dilemą tarp taisyklių įvedimo ir laisvės teikimo vaikams: „Todėl

auklėjant niekada negalima atsisakyti autoritetingumo, darančio viršenybės įgyvendinimą įtikimą. Tai patirties ir išmanymo vaisius, tačiau pirmiausia įgyjamas savo nuosekliu gyvenimu bei asmeniniu įsitraukimu kaip tikros meilės išraiška“ [2].

Autoriteto šviesa

Autoriteto niekada nereikėtų painioti su savo valios primetinėjimu kitam arba su besąlygiško paklusnumo reikalavimu. Kas paklūsta konkrečiam autoritetui, neturėtų to daryti iš baimės likti nubaustas, bet labiau dėl to, kad autoritete įžvelgia pavyzdį, nuorodą atpažinti kas iš tiesų yra gera, net jei to kol kas dar gali aiškiai ir nesuprasti. Autoritetas yra glaudžiai susijęs su tiesa, nes turi reprezentuoti tai, kas yra tikra.

Žiūrėdami iš šios perspektyvos, matome, kad autoritetas atlieka nepaprastai svarbų vaidmenį. Jis yra šviesa, kuri veda kiekvieną, kas seka

juo siekdamas tikslo. Pastebėkime, kad žodis „autoritetas“ kyla iš lotiniško žodžio „augere“, reiškiančio „sukelti augimą“, „plėtoti“.

Tas, kas laiko save autoritetu, pirmiausia išlieka ištikimas vertybėms ir išpažįstamai tiesai. „Tad auklėtojas yra tiesos ir gėrio liudytojas“ [3] – tas – kuris jau atrado tiesą ir pripažino ją asmenine tiesa. Tuo tarpu tie, kas yra ugdomi turi pasitikėti savo ugdytojais ne tik dėl jų žinių, bet taip pat ir dėl to, kad jie yra pasiruošę padėti jiems pasiekti tiesą. Autoritetas turi būti matomas kaip tarnavimas.

Tėvų vaidmuo

Akivaizdu, kad vaikai tikisi iš tėvų, kad jie savo gyvenime praktikuotų vertybes, kurias jiems perduoda ir kad rodytų jiems meilę. Kokiu būdu tėvai gali įgyti autoritetą ir prestižą, reikalingus jų rolei? Autoritetas turi natūralų fundamentą ir gimsta

spontaniškai santykiuose tarp tėvų ir vaikų. Todėl, užuot jaudinęsi kaip įgyti autoritetą, tėvai turi tiesiog jį išlaikyti ir gerai „eiti šias pareigas“.

Yra akivaizdu, kad meile susivienijusioje šeimoje maži vaikai labiau pasitiki savo tėvais nei savimi pačiais. Kartais paklusti yra labai sudėtinga, tačiau meilės atmosferoje ir šeimos vienybėje paklusnumas įgauna prasmę. „Mano tėvai nori man to, kas gera, nori, kad būčiau laimingas ir sako tai, kas man padės iš tikrųjų tokiu būtu“. Tuomet nepaklusnumas yra matomas kaip klaida, pasitikėjimo ir meilės stoka.

Todėl tam, kad sukurtų savo autoritetą, tėvai neturi daryti nieko kito, kaip tik iki galo būti tėvais ir rodyti asmeninio gyvenimo džiaugsmą ir grožį, o per savo veiksmus leisti aiškiai suprasti, kad myli savo vaikus tokius, kokie jie yra. Natūralu, kad tai reikalauja leisti

laiką namuose. Nors šiandienis gyvenimo tempas gali tapti kliūtimi, yra verta stengtis praleisti laiką su vaikais ir „sukurti tokią meilę ir pamaldžią pagarba Dievui bei žmonėms dvelkiančią šeimos aplinką, kuri būtų palanki vaikų galutiniam išauklėjimui asmeniniu ir visuomeniniu požiūriu“ [4].

Pavyzdžiui, verta įdėti įvairių pastangų, kad galėtume kartu valgyti – pirmiausia šeimyninius pietus, net jei tai reikalauja viską suplanuoti iš anksto. Dalindamiesi kasdienos išgyvenimais ir patirtimis galime vieni kitus pažinti. Su gero humoro doze vaikai mokosi laikytis atstumo nuo asmeninių problemų taip pat klausydamiesi to, ką ir kaip dalijasi tėvai.

Tokioje atmosferoje bus lengviau kalbėtis su vaikais, kai iškils reikalas, parodant jiems ką padarė gerai, o ką blogai, ką gali daryti, o ko ne,

paaškinant jiems atitinkamai pagal jų amžių tam tikro elgesio priežastis. Tarp šių kriterijų tėvai turėtų atsižvelgti į buvimo Dievo vaiku realybę: „*Bandykite padėti vaikams mokytis vertinti savo poelgius prieš Dievą. Duokite jiems antgamtinių priežasčių, per tai pasijus atsakingi*“ [5]. Vaikams reikia Kristaus pavyzdžio, kuris prisiėmė Kryžiaus medį iš meilės mums, kad padarytų mus laisvus.

Būti autoritetu reiškia paaukoti vaikams, nuo tos akimirkos kai dar yra labai maži, įrankius kurių jiems reikia, kad augtų kaip asmenybės. Svarbiausia yra duoti gerą pavyzdį asmeniniu gyvenimu. Vaikai pastebi viską, ką daro tėvai ir siekia juos mėgdžioti.

Tėvų autoritetas yra susijęs su reikiamų pastabų teikimu, kurios yra būtinos šiltai šeimyninei atmosferai palaikyti. Ji padeda vaikams atrasti

tai, kad daugiau džiaugsmo yra duodant nei imant.

Tokiame kontekste yra gerai prašyti vaikų, netgi tų mažiukų, kad būtų atsakingi už abipusio sveiko rūpesčio atmosferos kūrimą. Tai gali būti pagalba dengiant stalą, kartą per savaitę paaukoti laiko sutvarkyti kambarį ir asmeninius daiktus, atidaryti duris ir pan. Šie smulkūs darbeliai kuria šeimos gerbūvį ir būtent taip šias užduotis mato vaikai.

Esmė ne „duoti jiems darbo“, bet padėti pastebėti, kad ir jų įnašas į šeimos namų gerovę yra svarbus, nes palengvina tėvams jų pareigas, padeda broliams ir sesėms, rūpinasi savo daiktais. Vaikai turėtų suvokti, kad jų dalyvavimas tam tikra prasme yra nepamainomas, taip jie mokosi paklusnumo.

Neužtenka, kad tėvai tiesiog kalbėtųsi su vaikais ir rodytų jiems jų klaidas. Anksčiau ar vėliau bus

būtina pataisyti, parodyti, kad tai, ką jie daro turi savo pasekmes tiek jiems patiems, tiek ir kitiems. Dažnai pakaks nuoširdaus, atviro pokalbio. Tačiau kitais atvejais bus būtina žengti rimtesnius žingsnius, nes teks ištaisyti žalą, o pačios atgailos nepakaks.

Bausmė turi būti taikoma su tikslu blogam veiksmui kompensuoti, pavyzdžiui, atlikti gerą darbą, kad būtų sumokėta už sugadintą daiktą. Kartais bausmė turi trukti tam tikrą laiką. Reaguojant į prastus pažymius mokykloje, būtų prasminga kuriam laikui apriboti vaikui galimybę išeiti iš namų. Tačiau svarstant tokius atvejus yra esminga nepražiopsoti fakto, kad tikslas yra duoti vaikui reikiamą laiką ir būdus, kad padarytų tai, ko iš jo tikimasi.

Tęsiant prastų pažymių pavyzdžius, mažai prasminga būtų drausti vaikui išeiti iš namų susitikti su draugais ir

tuo pačiu leisti eikvoti laiką namuose. Taip pat būtų neišmintinga be svarios priežasties atimti iš jų veiklas, kurios pačios iš savęs yra geros – pavyzdžiui, sportuoti ar eiti į jaunimo klubą – tik todėl, kad tai yra „tai, ką vaikai iš tiesų mėgsta“.

Autoritetas ir pasitikėjimas

Dalis tėvų autoriteto siejasi su pagalba vaikams suprasti jiems perduodamas vertybes, kartu visada gerbiant jų nepriklausomumą ir konkretų jų būdą. Tai reikalauja viršum visko, kad vaikai jaustų, kad yra besąlygiškai mylimi ir suprantami, kad tėvai juos pažįsta ir jais pasitiki.

Būtų nenaudinga aiškiai rodyti, ką vaikai gali daryti, o ko ne. Tai vestų prie nuolatinių konfliktų, jei to nelydėtų supratimas ir pasitikėjimas. *„Tėvų autoritetas, kurio reikalauja vaikų ugdymas, gali būti puikiai suderintas su draugyste, kas reiškia*

atsistoti, tam tikra prasme, į savo vaikų lygį. Vaikai, netgi tie, kurie atrodo esą užsispyrę ir nepaklusnūs, visados trokšta to artumo ir brolybės su savo tėvais“ [6].

Vaikams augant, tėvų autoritetas tampa vis labiau priklausomas nuo anksčiau sukurto pasitikėjimo santykio. Visi vaikai nori būti traktuojami rimtai, o ypač brendimo laikotarpiu. Jie turi susidoroti su fiziologiniais ir psichologiniais pokyčiais, kurie jiems kelia nerimą. Ir tai gali tapti jų gyvenime tam tikram laikui svarbiausia.

Galbūt tuomet net nesąmoningai ieško nuorodų pas suaugusiuosius, reikalauja aiškių standartų ir pavyzdžių gyvenimo, besiremiančio taisyklėmis, kurios jam suteikia stabilios pusiausvyros.

Būtent to ieško savo gyvenime vaikai įžengę į brendimo laikotarpį. Jie taip pat suvokia, kad niekas už juos

pačius šių pastangų neįdės, todėl automatiškai nesutinka su tuo, ką sako tėvai. Jie ne tiek nepasitiki motinos ar tėvo autoritetu, kiek intensyviai ieško pilnesio tiesos suvokimo, kuria ir remiasi autoritetas.

Taigi yra svarbu, kad tėvai skirtų vaikams laiko, kurio jiems reikia, ir kad išsiskirtų sumanumu ieškant progų kartų leisti laisvas akimirkas. Tai gali būti kelione mašina su dukra ar sūnumi, bendras televizijos žiūrėjimas ar pokalbis apie įvykius mokykloje. Tuomet tėvai gali kalbėtis su vaikais tomis temomis, kurios juos giliai paliečia ir kuriomis reikia turėti aiškią nuomonę.

Nėra reikalo nerimauti, kai kartais vaikai, atrodo, ignoruoja tokius pokalbius. Jei tėvas sako tai kas būtina, nemoralizuodamas ar versdamas vaiką atsiverti, jo pranešimas liks priimtas. Svarbu per

daug neįkalbinėti vaikų priimti patarimus, nes jau sužinoję ką tam tikru klausimu mano jų tėtis ar mama, jau turės nuorodą, reikalingą priimant sprendimus dėl elgesio jų pačių gyvenimuose.

Tėvai tuo pačiu parodo, kad yra pasiekiami ir nori būti arti, kad galėtų pasikalbėti kiekvienu vaikui rūpimu klausimu. Praktikuokime Benedikto XVI mokymą: „*duoti vieni kitiems kažką iš mūsų pačių. Duoti vieni kitiems mūsų laiką*“ [7].

Tam tikri dalykai, kurių tėvai galbūt nepriima, kartais yra antraeiliai ir neverta dėl jų vesti karų kuomet suveikia paprasta pastaba. Taip vaikai išmoks atskirti kas iš tikrųjų yra svarbu, o kas ne. Jie suvoks, kad tėvai nenori, kad vaikai taptų jų elgesio, būvio „kopijomis“, bet verčiau taptų laimingi ir autentiški. Todėl tėvai neprivalo visuomet kištis

į reikalus, kurie nekenkia vaikų ar šeimos orumui.

Galiausiai viskas sueina į pasitikėjimą vaiku ir buvimą pasiruošusiems „leisti į laisvės riziką, visada būdami pasirengę jam padėti pataisyti klaidingas idėjas bei sprendimus. Niekada neturėtume pritarti jo klaidoms ar elgtis taip, tarsi jų nematytume, ar, kas dar blogiau, tomis klaidomis su jais dalytis“ [8].

Pasitikėjimo patyrimas yra lyg kvietimas jį užsitarnauti. „Tėvai turėtų auklėti savo vaikus draugystės atmosferoje. Niekada nesukeldami pasitikėjimo stokos įspūdžio. Turėtų duoti vaikams laisvę ir mokyti kaip ja naudotis su asmenine atsakomybe. Geriau tėvams kartas nuo karto leisti būti „apgautiems“, nes pasitikėjimas, kurį parodė, sukels gėdos jausmą vaikuose dėl piktnaudžiavimo pasitikėjimu, ir vaikai pasitaisys“ [9].

Be abejo, kartais kils konfliktai ir įtampos. Vis dėlto, jie gali būti sušvelninti džiaugsmu ir ramybe. Parodysime vaikams, kad žodis „ne“ kai kuriose situacijose atitinka meilę, rūpestį ir jų situacijos suvokimą.

Šv. Josemaría įsitikinęs teigė, kad vaikų ugdymas tiek pat priklauso nuo tėvo ir motinos. Be abejo, jie nėra palikti vieni su šia svarbia užduotimi. Dievas, kuris patikėjo jiems misiją vesti jų vaikus į Dangų, taip pat suteikia jiems reikalingos pagalbos. Todėl pašaukimas būti tėvu neša su savimi poreikį melstis už vaikus. Tėvams reikia pokalbio su Dievu apie savo vaikus, apie jų privalumus ir trūkumus, turi kelti klausimus kaip gali padėti vaikams, prašyti Dievo malonės jiems ir kantrybės sau patiems. Atiduodami į Dievo rankas savo pastangas tėvai gauna ramybę, kuri persiduoda kitiems.

Vaikų ugdymo uždavinyje – sakydavo šv. Josemaría – sutuoktiniai „gauna ypatingą malonę santuokos sakramente, kurį įsteigė Jėzus Kristus... Jie turėtų suprasti, kad šeimos įkūrimas, vaikų auklėjimas ir krikščioniškos įtakos visuomenei įgyvendinimas yra antgamtinis uždavinys“ [10]. Dėl tėvų veikimo – taktiškai, švelniai ir su užtikrintu įžvalgumu, bei patikint Dievui visas pastangas – vaikai pasieks brandą. Galiausiai, kiekvienas vaikas priklauso Dievui.

J. M. Barrio

.....

[1] Benediktas XVI, Laiškas Romos miestui ir vyskupijai apie neatidėliotinas auklėjimo užduotis.

[2] Ten pat.

[3] Ten pat.

[4] *Gravissimum educationis*, nr. 3.

[5] Šv. Josemaría, Susitikimas Guadalaviare (Valencija, Ispanija), 1972 m. lapkričio 17 d.

[6] Šv. Josemaría, *Pasikalbėjimai*, nr. 100.

[7] Benediktas XVI, *Homilija*, 2012 m. gruodžio 24 d.

[8] Benediktas XVI, *Laiškas Romos miestui ir vyskupijai apie neatidėliotinas auklėjimo užduotis*.

[9] Šv. Josemaría, *Pasikalbėjimai*, nr. 100.

[10] Šv. Josemaría, *Pasikalbėjimai*, nr. 91.

.....